[א]ואסורים לזרים [ב]והן נכסי כהן [ג]ועולים באחד ומאה [ד]וטעונין רחיצת ידים [ה]והערב שמש הרי אלו בתרומה ובכורים [ו]מה שאין כן במעשר מאי מה שאין כן במעשר לאו מכלל דמעשר בטיל ברובא ואם איתא דחזקיה א)הוה ליה דבר שיש לו מתירין [ז]וכל דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל וממאי דמה שאין כן במעשר דבטיל ברובא דלמא לא בטיל כלל לא מצית אמרת הכי דלגבי תרומה חומרי דתרומה קתני קולי דתרומה לא קתני והא קא תני והן נכסי כהן לא סלקא דעתך דתניא בהדיא [ח]מעשר שני בטיל ברובא [ט]ובאיזה מעשר שני אמרו במעשר שאין בו שוה פרוטה ושנכנס לירושלים ויצא ואם איתא לדחזקיה ליעבד ליה לדחזקיה וניחלליה על מעות הראשונות דלא פריק וניתי מעשר דאית ליה ונצטרפינהו דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי וניתי דמאי דלמא אתי לאתויי ודאי וניתי שתי פרוטות ונחלל עלייהו מעשר בפרוטה ומחצה ונחלל האי על האיך יתירא מי סברת פרוטה ומחצה תפסה שתי פרוטות לא פרוטה תפסה פרוטה וחצי פרוטה לא תפסה הדר הויא ליה דאוריית' ודרבנן ודאורייתא ודרבנן לא מצטרפי ונייתי איסר דלמא אתי לאתויי פרוטות ושנכנס לירושלים ויצא ואמאי וליהדר ונעייליה בשנטמא ונפרקיה ב)דאמר ר' אלעזר [י]מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפילו

ואסורים לזרים. בלא יאכלו. ואצטריך למתנייה משום דבעי למתנייה מה שאין כן במעשר דאפי' איסור ליכא: **והן נכסי כהן.** לקדש כהן את האשה משא"כ במעשר. סתם משנה כרבי מאיר דאמרי מעשר ממון גבוה הוא והמקדש בו לא קידש: **וטעונים רחיצת ידים.** לפירות שהידים טמאות שניות גזרו בהן רבנן ושני עושה שלישי בתרומה מה שאין כן במעשר שאין טעון רחיצת ידים לפירות דאמר מר הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח והכי מוקמי' לה בחגיגה בפ' שני (דף יח:): **והערב שמש.** לטומאה דאורייתא משא"כ במעשר דאמר מר טבל ועלה אוכל במעשר ומקרא ילפינן לה ביבמות בפרק הערל (דף עד:): **ועולין באחד ומאה.** צריכין אחד ומאה לבטל ואין בטלין ברוב משא"כ במעשר דבטיל ברוב ולא בעי אחד ומאה. ועל כרחך במעשר שאין לו תקנתא לא בפדייה ולא להעלותו לירושלים קאמר דאי אית ליה תקנתא אמור רבנן דבר שיש לו מתירין לא בטיל והכא כגון שנטמא דלית ליה תקנתא באכילה ואין בו שוה פרוטה דלאו בר פדייה הוא אם איתא לדחזקיה כו': **דלגבי תרומה.** משנה זו במסכת בכורים (פ"ב מ"א) שנויה הלכך חשיבותא דידה קא מני ואזיל ולאו קולי דידה שתהא היא עולה ומעשר אינו עולה: **לא ס"ד.** דלא בטיל כלל אלא ודאי בטיל ברוב קאמר: **ושנכנס לירושלים ויצא.** לקמן מפרש דלית ליה תקנתא לא באכילה ולא בחילול: **דלא פריק.** לא פדה מעשר עד הנה שיהו מעות מעשר בידו: **וניתי מעשר.** שוה חצי פרוטה: **ונצרף.** יביאנו אצל המעורב ויאמר המעורב וזה מחוללים על פרוטה זו ואשתכח דיש לו מתירין: **דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי.** לתפוס פרוטה זו בקדושת מעשר שהמעורב מן התורה בטל ברוב דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דאמרו היכא דיש לו מתירין לא ליבטיל הלכך אין איסור מעשר בזה אלא מדרבנן הילכך אין מצטרף עם זה לתפוס פדיונו נמצא שוה חצי פרוטה שהביא נאכל בלא חילול אבל דחזקיה מעות הראשונות כבר נתפסו: **וניתי.** חצי שוה פרוטה דמעשר שני של דמאי הלקוח מעם הארץ דאיסורו ופדיונו דרבנן דמדאורייתא כל אדם נאמן על המעשרות: **דלמא אתי לאתויי ודאי.** ואז נמצא שוה חצי פרוטה שאינו מעורב נאכל בלא חילול: **וניתי שתי פרוטות.** נחושת: **ויחלל עליהן מעשר שוה פרוטה ומחצה.** ונחלליה להאי מעורב על האיך חצי פרוטה יתירא דהוייא ליה כדחזקיה: **מי סברת שוה פרוטה ומחצה.** מעשר: **תפסה שתי פרוטות.** בקדושה דנמצי האיך לאיצטרופי בהדייהו שכבר נתפסו: **פרוטה תפסה שוה פרוטה.** מן המעשר: **חצי פרוטה.** הנותר במעשר: **לא תפסה.** לפרוטה שניה. וא"ת המעורב בו יצטרף להשלים הדר הוה ליה דאורייתא ודרבנן. ואם באת לומר דחזקיה נמי היכי משכחת שיש עודף על ידי מי נתפס משכחת ליה כמחלל מעשר בסלע שלם או בשקל או באיסר שאפי' לא היה המעשר שוה אלא שלש פרוטות נתפס כל האיסר: **וניתי איסר שלם.** ויחלל עליו מעשר בפחות מדמיו: **גזירה דלמא אתי לאתויי ב' פרוטות.** ומעשר בפרוטה ומחצה ונמצא שוה חצי פרוטה נאכל בלא חלול הלכך טוב לו שיבטל ברוב: **וליעייליה.** עם תערובתו ויאכלנו בירושלים: **וניפרקיה.** קס"ד ביש בו שוה פרוטה נמי קאמר:

ואפי'

ואסורים לזרים. פרש"י דמשום מעשר קתני לה לאשמעי' דאפי' איסורא ליכא ומיהו במסכת חלה (פ"א מ"ט) לא מצינו לפרשו הכי דתנן התם החלה והביכורים חייבין עליהם מיתה וחומש ואסורים לזרים ולא קתני מה שאין כן במעשר וי"ל כדמפרש בירושלמי ואסורים לזרים אפילו חצי שיעור או דאורייתא או דרבנן דפליגי רבי יוחנן ור"ל בפרק בתרא דיומא (דף עד.) ואין לפרש דאסורה לזרים אפי' על ידי פדיון דבפרק הערל (יבמות דף עג.) אמר אין לה פדיון שייריה°:

ועולה באחד ומאה. בספרי דריש ממקדשו ממנו דתרומה עולה באחד ומאה וערלה וכלאי הכרם באחד ומאתים דמתוך שכפל איסורו כפל עלייתו °ואסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא תרומה וערלה וכלאי הכרם בטלים °ברוב ביבש ובלח בס' כשאר איסורין דבפרק הנזקין (גיטין דף נד:) גבי נפלו ונתפלעו קאמר והא הכא דמדאורייתא בטל ברוב ובפ' כל הבשר (חולין דף קח: ושם ד"ה ומה) ובפ' כל שעה (פסחים דף מד: ושם) יליף איסור הנאה בבשר בחלב מק"ו דערלה ולא פריך מה לערלה שכן צריכה אחד ומאתים להתבטל ובפרק הערל (יבמות ד' עג:) דחשיב מחפ"ז דהוי בתרומה ולא במעשר ולא חשיב אחד ומאה והתם נמי °אמר ר' יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה: **באחד** ומאה. עולין מאיסור להיתר ולוקחים מדה אחת ונותנים לכהן כדתנן במסכת ערלה (פ"ב מ"א) תרומה ותרומת מעשר עולין בק"א וצריך להרים הערלה וכלאי הכרם במאתי' ואחד ואין צריך להרים וטעמא דצריך להרים טפי בתרומה מבשאר איסורים מפרש בירושלמי משום גזל השבט פירוש כהן: (לעיל) **והן נכסי כהן.** שילהי ביכורים תנן למה אמרו נכסי כהן ליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה משא"כ במעשר דתנן בפרק קמא דמ"ש (מ"ז) אין לוקחין עבדים וקרקעות ובהמה טמאה ממעות מעשר שני ותימה דבפ' בתרא דמעשר שני (מי"ב) תנן לא נתתי ממנו למת לא לקחתי ממנו ארון ותכריכים למת משמע הא לחי דומיא דמת שרי אלמא שרי ליקח בגדים וי"ל דההיא דבפרק בתרא דמ"ש (מי"ב) אתיא כר' יהודה דאמרי' ממון הדיוט הוא אי נמי תרוייהו כר' יהודה ובגדים דוקא שהגוף נהנה מהם שרי אבל עבדים אסורים מיתורא דקרא אי נמי תרוייהו כר"מ ומן התורה שרי לקנות כל מילי ומדרבנן הוא דאסור והא דאמר בירושלמי לא נתתי ממנו למת למאי אי ליקח ארון ותכריכין הא לחי נתתי בתמיה אלא לסיכה ההיא דרשה אסמכתא בעלמא היא למאי דאסירא מדרבנן ומוקי לה בסיכה אבל אמת הוא דאתא למעוטי ארון ותכריכין כדתנן בשילהי פירקין דמעשר שני והא דאמר פרק הערל (יבמות דף עד. ושם) מנין למעשר שני שנטמא שמותר לסוך ממנו שנאמר לא נתתי איזהו דבר ששוה לחיים כו' ואימא לארון ותכריכין ה"פ להא לחודיה אבל סיכה אסורה שמבערו בטומאה הוי כמו אכילה ומשני ממנו מגופו של מעשר משמע [וע"ע תוס' יבמות עג. ד"ה נכסי]:

וטעונין רחיצת ידים. אפילו למגע דאילו לאכילה אף למעשר טעון כדאמר בפ' השוחט (חולין דף לג.) כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים אסור בתרומה ומותר במעשר דברי ר"מ וחכמים אוסרין: **הוה** ליה דבר שיש לו מתירין. וא"ת תרומה נמי יש לו מתירין בשאלה כדאמר בפ' הנודר (נדרים דף נט.) וי"ל כדאמר התם מי הוי מלוה לאתשולי עלה אי נמי שנתנה לכהן שאינו יכול לשאול עליה עוד שאינה ברשותו: **דלמא** אתי לאתויי ודאי. וא"ת בהקומץ רבה (מנחות דף לא.) קאמר רבי שמעון שזורי פעם אחת נתערב לי טבל בחולין ואמר לי רבי טרפון לך וקח בשוק ועשר עליו ולא גזרינן דלמא אתי לאתויי ודאי וי"ל דהתם ליכא למגזר דלמא אתי לאתויי ודאי דידע שפיר דאין מפרישין מן החיוב על הפטור אבל הכא לא אסיק אדעתיה דלא מצטרפי דאורייתא ודרבנן: **דלמא** אתי לאתויי פרוטות. וא"ת והא דתנן (מ"ש פ"ב מ"ח) הפורט סלע ממעות מ"ש אלמא מחללין מעשר על פרוטות וא"א לצמצם שישוה מעשר לפרוטות שלימות וא"כ אותו פחות משוה פרוטה אוכל בלא חלול וי"ל דמייתי איסר בהדייהו וא"ת דלמא מייתי פרוטות לבד כדגזר הכא וי"ל דהתם לא טעי דידע דחצי פרוטה לא תפסה אבל הכא טעי דלא מסיק אדעתיה דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי: **ליהדר** ולעייליה. לעיל גבי אין בו שוה פרוטה לא פריך הכי דאיירי ברחוק מירושלים הרבה ומקרי בהכי אין לו מתירין אבל הכא דקתני משנכנס לירושלים ויצא משמע אפי' לא יצא אלא פסיעה אחת ואמאי ולעייליה:

כרבי

מסורת הש"ס

א) [ערלה ב: וש"נ], ב) פסחים לו: מכות יט: סנהדרין קיב., ג) [ויקרא כב], ד) [קידושין נג:], ה) [וע"ע תוס' יבמות עג. ד"ה ואסורים לזרים כו'], ו) [דף פב. אמר ריש לקיש כל"ל], ז) [בקידושין נג: נד:].

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ועולה וכו' ואסמכתא בעלמא הוא. עי' מנחות עו ע"ב ברש"י ד"ה תדמעת: בא"ד ברוב ביבש ובלח בס'. קשה לי הא במין במינו גם בלח בטל מה"ת ברוב, ואם מין בשאינו מינו גם מדרבנן בטל בס' דהא דתרומה בק"א היינו מדרבנן ולא דנימא דכוונת התוס' באינו מינו בטעם ובמינו בשמא למה דקי"ל כרבנן דאזלינן בתר שמא ודוחק:

* * *

מוסף רש"י

ואסורים לזרים. בלאו (חגיגה יח:). **והן נכסי כהן.** לקדש בהן את האשה וליקח בדמיהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה (שם ויבמות עג.) אבל מעשר לא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה ואין אשה מתקדשת בו, וסתם משנה ר"מ דאמר מעשר ממון גבוה הוא, ואע"ג דקולא הוא לגבי תרומה וביכורים אפ"ה תני ליה (יבמות שם). **ועולים באחד ומאה.** אבל בפחות אין עולין אלא כל החולין אסור לזרים (חגיגה יח:) אבל מעשר בטל ברוב ולא בעי אחד ומאה (יבמות עג.). **וטעונין רחיצת ידים.** לפי שהשני עושה שלישי, וידים גזרו עליהם טומאת שני, לפיכך פוסלות את התרומה אם לא נטלן (חגיגה יח:) וטעונין רחיצת ידים אפילו הן פירות, דסתם ידים שניות הן מדרבנן ופוסלות את התרומה, אבל מעשר וחולין קי"ל (חולין קו.) הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח (יבמות עג.). **והערב שמש.** אם נטמא טומאה דאורייתא וטבל, אינו אוכל בתרומה עד שיעריב שמשו, ביבמות (עד:) ילפינן מקראי (חגיגה יח:) טבול יום מותר במעשר ואסור בתרומה (יבמות עג.). **מה שאין כן במעשר.** אין מיתה ואין חומש ואין אסור לזרים, שהרי כל עצמו נאכל לזרים, וחומש שמוסיף בפדיונו לא איירי הכא בחומש כי האי גוונא, דאין בתרומה פדיון, ונכסי הדיוט נמי לא הוי לקנות בו עבדים וקרקעות, דלא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה, ואין טעון רחיצת ידים שאין השני פוסל בו לעשות שלישי ואינו טעון הערב שמש, דקי"ל טבל ועלה אוכל במעשר, ומקראי ילפינן לה ביבמות פרק הערל (חגיגה יח:). **וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל.** ואע"ג דמדאורייתא חד בתרי בטיל דכתיב אחרי רבים להטות, אמור רבנן הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול (ביצה ג:).

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' ה ופ"ד מהל' ביכורים הל' טו [וסמ"ג מהל' מאכלות אסורות הל' יג]:

צא ב מיי' פ"ד מהל' ביכורים הל' יד:

צב ג מיי' פי"ג מהל' תרומות הל' א ופ"ד מהל' ביכורים הל' טו:

צג ד מיי' פ"א מהל' תרומות הל' ז [ופ"ח מהל' אבות הטומאות הל"ח]:

צד ה מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' ג ופ"ז מהל' מעשר שני הל' יא:

צה ו מיי' פ"ג מהל' מעשר שני [הל' א] והל' ח והל' כד ופ"ו שם הל' יא:

צו ז מיי' פ"א מהל' יו"ט הל' כ ופט"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ט י טוש"ע י"ד סי' קב סעי' א:

צז ח ט מיי' פ"ו מהל' מעשר שני הל' טז:

צח י מיי' פ"ב שם הל' ח ופ"ג הל' ג סמג עשין קלו [טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף קלה]: